

Continuous Commitment

פרשת בהעלותך תשע"ט

NUMBERS

8 / 1-9

PARASHAS BEHA'ALOSCHA

HASHEM spoke to Moses, saying, ² "Speak to Aaron and say to him: When you kindle the lamps, toward the face of the Menorah shall the seven lamps cast light."
³ Aaron did so; toward the face of the Menorah he kindled its lamps, as HASHEM had commanded Moses. ⁴ This is the workmanship of the Menorah, hammered-out gold, from its base to its flower it is hammered out; according to the vision that HASHEM showed Moses, so did he make the Menorah.

5 500 הפסוקים - 5 רבין

שלא כשני הביטויים החוזרים דלעיל, ישנו עוד ביטוי החוזר על עצמו בכל יום מימות הבריאה חוץ מיום אחד: הביטוי "ויהי כן" בא תמיד אחרי הצינוי והא-להי "ויאמר א-להים", להורות כי "הוא אמר - ויהי, הוא ציוה ויעמוד"

(תהלים לג ט). אכן בכל יום מדגישה התורה כי ציווי ה' התקיים במלואו "ויהי כן"! למרבה הפלא גם ביום השלישי שבו מרדה הארץ ולא קיימה את צו ה' במלואו, נאמר "ויהי כן". "עץ פרי' שיהא טעם העץ כטעם הפרי. והיא לא עשתה כן אלא יתוצא הארץ... ועץ עושה פרי" (בראשית א, יב) ולא עץ פרי. לפיכך כשנתקלל אדם על עוונתו נפקדה גם היא על עוונה ונתקללה" (רש"י שם א, יא). סופו של אותו פסוק לועג לחטא הארץ ומדגיש "ויהי כן". נכון, שבבריאת היום החמישי לא נאמר "ויהי כן", אולם בפסוק הראשון של בריאת היום השישי עם סיום בריאת החיות נאמר "ויהי כן" (שם שם, כד) לבד מן ה"ויהי כן" (שם שם, ל) שנאמר על בריאת האדם ופרנסתו.

* אכן ביום הראשון לא נכתב "ויהי כן"! ביום הראשון נאמר "ויאמר א-להים יהי אור - ויהי אור" (שם שם, א) ולא "ויהי כן"! לכאורה, הסיבה להשמטה ברורה. בבריאת האור לא התקיים כביכול רצונו של הקב"ה, שהרי האור הראשון נגנז, כידוע, ולכן מדגישה התורה "ויאמר א-להים יהי אור" (מסוג מסוים) - "ויהי אור" (מסוג אחר) ולא "ויהי כן"! כך דרשו חז"ל: "אמר ר' אלעזר, אור שברא הקב"ה ביום ראשון אדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו, כיון שנסתכל הקב"ה בדרור המבול וברור הפלגה שמעשיהם מקולקלים עמד וגנזו מהן... ולמי גנזו לצדיקים לעתיד לבא" (הגיגה יב, ע"א).

התיקון: "ויעש כן אהרן" - שלא שינה היכן הוא התיקון? היכן היא ההשלמה ל"ויהי כן" שחטר בבריאת היום הראשון? כאן בפתח פרשתנו: "דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה" (ב-ג). וביארו בזה: "דהא סליק ואתקשר לעילא באור קדמאה דברא הקב"ה וגניז ליה, בההוא אור דאתהני אברהם מיניה ואהרן אתקשר ביה" (חלק ג, רכה, ע"ב). "איתא בספרי המקובלים שאהרן בכונת המנורה משך האור והגנוז לבית המקדש". "אהרן הכהן גרם בהדלקתו להתגלות האור הגנוז, שהרי בבריאת האור בששת ימי בראשית לא נאמר ויהי כן, ואילו בהדלקת אהרן את

המנורה נאמר ויעש כן. ועשיה מלשון תיקון כמו שפירש רש"י (בראשית א, ז) על הפסוק ויעש א-להים את הרקיע" והיינו שהשלים ומילא את חסרון היכן לבריאת האור".

2

ופרש"י בשם הספרי: "ויעש כן אהרן, להגיד שבחו של אהרן שלא שינה כלומר, היה קשה לחז"ל, מאי קמשמע לן הפסוק "ויעש כן אהרן", וכי היתה איון הזה אמינא לומר שאהרן לא יעשה כאשר צוה ע"י הקב"ה? ועל כך תירץ הספרי "להגיד שבחו של אהרן שלא שינה". ועדיין יש להקשות, והשאלה במקומה עומדת, דלמה לנו לחשוב שאהרן לא יעשה ח"ו את ציווי ה' בדיוק נמרץ כפי שנצטווה שעל כך צריך את ערות התורה.

3

מראש צורים פרשת בהעלותך

אחר ציוויי של הקב"ה בהעלותו את נרות מנורת המקדש כהלכה. רש"י מצטט על פסוק זה את דברי ה"ספרי": "להגיד שבחו של אהרן שלא שינה". אולם פסוק זה ופירושו של רש"י אודותיו מעלים תמיהה רבת. ישנם דברים שבשל רוב פשוטות אין צריך כלל לכוננם או לאומרם. לפיכך תמוה, מדוע הוצרכה התורה לבשר כי אהרן אכן קיים את ההלכה שנצטווה בה. כלום, אלמלא סיפרה זאת התורה, היה מאן דהוא מעלה על דעתו, שאהרן התרשל ח"ו במילוי תפקידו? גם אנשים הקטנים מאהרן הכהן אלפי מונים, לבטח היו מודררים למלא צו קדוש שהוטל עליהם ממרום, ומה מקום יש להדגיש שאהרן אף הוא נהג כך? וכלום בזה יוכל להשתבח אהרן הכהן שנתקדש קודש קודשים?

אילו לפחות היה המדובר במשימה הקשה ביותר לביצוע, אולי היה מקום כלשהו להביע שבחו של אדם, שלמרות הקשיים שניצבו בדרכו, ביצע את המשימה בשלימותה. אבל הרי מדובר בהדלקת נרות המנורה, שהיא פעולה קלה יחסית, וגדולתה עולה אפילו על קרבנותיהם של הנשיאים, ואם כן, מדוע מציינת זאת התורה לשבחו של אהרן? תשובות אחרות ניתנו לקושי עקרוני זה, ומכללן ניתן ללמוד לא רק על גדלות רוחו של אהרן קדוש ה', אלא גם פרקים נכבדים במסכת עבודת הכורא המוטלת על כל אדם מישראל.

4 7/27 טע

כן - מלשון כפיס

באופן אחר נזכר לפרש מה שנאמר, "ויעש כן" על פי מה שתרנג אונקלוס (שמות ל', כ"ח), "ואת כנו - וית כטיסיה", והיינו שעל ידי הדלקת הנרות שהיתה בעיקרה פעולה רחנית הארת נשמותיהם של ישראל, נעשו ישראל כן ובטיס לעבודת ה', כי בכח הטהרה שהכניס בהם אהרן, זכו להתעלות במעשיהם.

יתר על כן מצינו שפירש ה"אלשיך" (בפסוק שלפנינו) שאהרן הכהן המשיך את האורות העליונים למטה, והיינו שגרם להשפיע השפעות טובות ברוחניות וגשמיות כאחד מלמעלה, הוא שאמרו בזה"ק (ח"ג - ל"ד, ב') כמה נהווין אתבריאו עד לא אברי עלמא - ז', וזלני אינון אור תורה וכו', אורו של משיח, ואלין איתבריאו עד לא אתברי עלמא ז' נהווין בוצינין אתאחידו ביה באהרן, והוא אדליק בוצינין מעילא לתתא. ולפי זה יתברר הכתוב שלפנינו באור מחודש "ויעש כן אהרן" שאהרן עשה ותיקן שישראל יהיו כן ובטיס להשפעות טובות, שיהיו ראיים לקבלת ההשפעה, היורדת מעילא לתתא ברוחניות וגשמיות.

נראה שבזכות צירופן של כל המידות הנעלות הללו זכה אהרן להוריד את האור הגנוז בהדלקת המנורה. התורה פירשה כאן "ויעש כן אהרן" כדי לציין שהדלקת המנורה של אהרן היא התיקון והשלמת החסרון של "ויהי כן" של היום הראשון של הבריאה. והסבר הדברים כך הוא: מה ראו באור הגנוז שלא ירואים באור הרגיל? מה מיוחד באור של צדיקים לעומת אור של רשעים? ומה פשר הריאה מסוף העולם ועד סופו, שבה זכו הרואים באור שנגנוז בראייה הרגילה ובאור המשמש אותנו כיום רואים דמויות או חפצים ואלו עוצרים את הריאה, ומסתירים מאתנו את מה שמאחוריהם, באור הגנוז רואים ש"אין עוד מלבדו", והוא ממלא את כל חלל העולם והעולמות. כשמבינים שהכל א-להות, שום דבר לא עוצר ולא מסתיר, ורואים מסוף העולם ועד סופו, שכן "לית אתר דפני מיניה כלל". בחינת "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד".

ולפי זה ייתכן להבין, מדוע זכה אהרן להוריד את האור הגנוז. אכן לכל התכונות הנעלות שהובאו לעיל בשם מארי החסידות על "מלמד שלא שינה" - יש מכנה משותף: "ביטול היש" של אהרן. אהרן אינו מרגיש ואינו מרגיש את אישיותו המיוחדת כמי שמדליק את המנורה, כמו שאדם אחר היה מחשיב ומתפעל. לא זו בלבד שאהרן מפנים את הגדרות והגבחות של דרגותיו פנימה לכל יחזה וירגיש בהם איש, אלא גם הוא עצמו אינו מרגיש בהם, ואינו מתפעל מעבודת ה', שרק הוא מסוגל לקיים. אדם שמסוגל להתבטלות כוון, שאינו מרגיש את קיומו כאישיות וכגוף נפרד, משמש כלי להופעת האור הגנוז שבו הכול א-להות, ולית אתר ואיניש דפני מיניה כלל. וכעין זה כתב האדמו"ר מאוהרוב, "שבחו של אהרן הוא שלמרות גודל מדרגתו הרמה, שבא בסוד ה' וידע לבוין רזים עמוקים מסוד כבשונו של עולם, בכל זאת כיון את הכונה העיקרית -

10 ברכת בעלותך מרדכי פג

מידי יום, נקרא נשיא אחר למלא פקודת בוראו, להתקרב אליו, לשרת במקום ובשעה הנבחרים ביותר. רק נשיא אחד נשאר עומד כרוי אוון, ממתין לקריאה, ואיננה. חששות מתגנבים ללב, מי יודע, שמא כל השבט סובל בגלל נשיאו - אהרן. ומתחילים החיפושים אחר הסיבה, עורכים חשבון נפש נוקב, "לומדים מוסר" ואין פותר.

סוף כל סוף באה הקריאה, באה הבשורה. הנה גם אהרן, נשיא שבט לוי, קרוא אל המלך. ולא עוד, אלא שמתברר, שכל החמתנה הזאת, כדאית היא, "שלך גדולה משלחם".

מתגברת ההרגשה, כי יש לבצע את המשימה בשלמות יתר. לומדים את הענין מכל צדדיו, בנגלה ובנסתר, מחדשים חידושים ומתחילים להתכונן. פה ושם מתגנבת ההרגשה, כי כל הנאמר, נראה "יבש" קמעא, כי בעצם אפשר היה לנסוך יותר תוכן, כי בעצם יש מה לחדר. פה ושם מכרסמת ההרגשה, כי קיימת נכונות להשקיע ולשפר... "לנצל" את הכושר המיוחד, המקורי... מן הראוי, כך יתחיל לחוש, כי עשייתו תהיה מיוחדת. אולי, דרך משל, מנורת מחודדת יותר. עוד כמה ציורים, הריטות, תבליטים. למה רק שקדים ופרחים, מדוע לא דמויות וציורים וכיורים נאים. מדוע כל כך מעט שמן - רק חצי לוג. מדוע לא כתנה וכנהנה. מדוע פתילה דקה, מדוע לא פתיל של שיראין יקרים. ועוד ועוד. כל מחשבה, מקבלת חיזוק רעיוני-מחשבתי-אידיאולוגי, מעוטף בדביקות ותבטלות.

קשה, קשה מאד, להתגבר על רצונות ותחושות אלו. קשה שלא להתבלט, שלא להשקיע משהו מה"אני" שלי. מדוע להראות כ"חוזר", לא כ"אורגנילי", כמי ברזים, לא כבאר וכמעין המפכים ומחדשים תמיד.

אך זהו שבחו של אהרן, "שלא שינה". שתמיד עמד לנגד עיניו רצון ה' וצוואתו ופקודתו. שהצליח להשליט את מאמרו ה' על רצונו האישי. שידע, תבין והכיר, כי התבטלותו של אדם, באה לידי ביטוי, בתבטלותו. שה"אני" מתקיים על דבר ה'. שההשקעה הגדולה ביותר, הינה השקעת ה"אני", עד כדי העלמו, עד כדי התבטלותו, עד כדי כך, שלא קיים מאומה, פרט לרצון ה'. זה שבחו של אהרן שלא שינה.

הכוונה היא איפוא, "שלא שינה", אף לא תחושה, אף לא רצון, באין כל צורך בהתגברות. משום שרצונו של אהרן הכהן ותחושותיו, תפוסים היו כולם

ביאור נפלא אימר הגה"ק הרבי ר' העשיל מקראקא זצ"ל והובאו דבריו בספר יציבת התורה בפרשתנו. חז"ל בילקוט (תהילים א) דרשו על הפסוק "לא כן רשעים וגו' על כן לא יקומו רשעים במשפט" - לא כן הרשעים: אמר הקב"ה רשעים אני בראתי העולם בכך שנאמר ויהי כן, אתם אומרים לא כן, שנאמר, לב כסילים לא כן, חייכם על כן לא יקומו רשעים במשפט - עכ"ד הילקוט.

ומבאר הרבי ר' העשיל, דהנה בכל מעשה בראשית אחריו כל קריאה כתוב ונהי כן. כמו "יהי רקיע... ויהי כן", או "יקו המים... ויהי כן". או "תדשא הארץ שא... ויהי כן", וכן "יהי מאורות... ויהי כן", אולם בבריאת האור כתוב בתורה בראשית א, ג) "ויאמר אלוקים יהי אור, ויהי אור", ולא כתוב "ויהי כן", ויש להבין למה שינתה התורה מלשונה בבריאת האור מכל הבריאה ולא כתבה כאן ויהי כן.

תשובה על כך נמצא בחז"ל בגמרא חגיגה (דף יב) "אור שברא הקב"ה ביום ראשון, אדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו. כיון שנסתכל הקב"ה בדור המבול בדור ההפלגה וראה שמעשיהם מקולקלים, עמד וגנוז מהם שנאמר: וימנע

מרשעים אורם. ולמי גנוז? לצדיקים לעתיד לבוא, שנאמר: וירא אלוקים את הארץ כי טוב".

נמצא שבזמן שאמר הקב"ה "יהי אור", היתה הכוונה על האור הגדול שנגנוז אח"כ, וממילא מיושב למה לא כתוב "ויהי כן", שהרי באמת לא היה כן, מכיון שאותו אור הגדול נגנוז אח"כ, ולכן כתוב רק "ויהי אור" שהיה אור, אבל לא אותו אור הגדול שנברא בתחילה.

7 כך מבואר גם בזה"ק (ח"א דף רסד): "אמר ר' מאיר, מאי דכתיב ויאמר אלוקים יהי אור ויהי אור ולא אמר ויהי כן, מלמד שהאור ההוא גדול, ואין לו בריה יכולה להסתכל בו, גנוז הקב"ה לצדיקים לעתיד לבוא".

יוצא מכאן שגם בבריאת האור היה מן הראוי שיהיה כתוב "ויהי כן", אלא כיון שנסתכל הקב"ה בדור המבול ובדור ההפלגה וראה שמעשיהם מקולקלים, עמד וגנוז מהם, שנאמר: וימנע מרשעים אורם, ולכן לא כתוב "ויהי כן".

7 בזה נבין דברי חז"ל בילקוט הגי'ל. "אמר הקב"ה לרשעים, אני בראתי העולם בכך שנאמר: "ויהי כן", אבל "אתם אומרים "לא כן" שנאמר: "ולב כסילים לא כן", כלומר, ע"י החטאים גרמתם שלא יהיה כתוב "ויהי כן", - "חייכם על כן לא יקומו רשעים במשפט", כלומר - אותו "כן" שהחטרתם בבריאת האור, לא יקומו רשעים במשפט".

מובא בספרים הק' וכן מיוחסים הדברים לתלמידי האר"י ז"ל, שאהרן הכהן ע"י הדלקת המנורה בקדושה ובטהרה, זכה להמשיך מאותו אור הגנוז שנברא בששת ימי בראשית. נמצא שאהרן הכהן ע"י עבודת הדלקת המנורה, כאילו החזיר את מילת "כן" שהיתה חסירה בבריאת האור שנגנוז, אי"כ על ידי הדלקת (הנרות של אהרן הכהן, נתמלא רצונו של הקב"ה ית"ש שאמר "יהי אור" על אותו אור גדול.

וזהו שמלמדת אותנו התורה"ק "ויעש כן אהרן", שתיקן אותו "כן" שהיה חסר בבריאת האור ע"י שהמשיך למטה את האור הגדול שנגנוז. וזהו ביאור דברי הספרי "להגיד שבחו של אהרן שלא שינה", כלומר, לא שינה את בריאת האור מכל הבריאה כולה, כי כמו שכתוב בכל הבריאה "ויהי כן" מחמת שנשלמה הבריאה כרצון ה', גם בבריאת האור ע"י שהמשיך אהרן מלמעלה למטה את האור הגנוז, הרי זה כאילו גם כאן כתוב "ויהי כן", אלו תוכן דבריו הנפלאים.

8 באר בהעלותך משה קצו

מוחלט ל"ויהי כן", ולפיכך מדה כנגד מדה נאמר בהם: על כן לא יקומו רשעים וגו', אמנם על אהרן הכהן העיד הכתוב שתיקן והשלים את החסרון של "ויהי כן". ונחמד בזה ליישב מה שתמחו המפרשים על פירש"י (הג"ל) להגיד שבחו של אהרן שלא שינה, ומה השבח והחידוש בכך, ברם לדברינו יובן היטב בס"ה כי שבחו הוא בכך שלא שינה את מטרת ותחילת בריאת האור שנברא להאיר במלואו אלא שנגנוז בגלל הרשעים. אמנם אהרן בהדלקתו עורר מחדש גילוי אור טמיר ונעלם זה, ולפיכך זה הוא שבחו, ומפורש כן בזה"ק (ח"ג - רכ"ה ב') דהא סליק ואתקשר לעילא באר קדמאה דברא קב"ה ונגזי ליה, בהוא אור דאתהני אברהם מיניה, ואהרן כהנא אה"ש" ביה, ומוכח שאהרן הכהן זכה להתקשר באור הגנוז ולגלותו.

פירוש נוסף מצינו בדברי ה"אור החיים" הקדוש שכתב: "כאשר צוה ה' וגו' להודיע שבחו של אהרן, כי מה שעשה אהרן לא עשאו לצד

המעלה והכבוד אשר האמיר אותו ה' אלא לצד עשות מצות ה', על דרך אומרו (תהלים מ) לעשות רצונך אלהי חפצתי".

ביאור הדברים, דהנה רש"י בתחילת הפרשה הביא את דברי המדרש: "בהעלותך - למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו, שלא היה עמהם בתנוכה, לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקדוש ברוך הוא חייך, שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות".

ומבואר שכל ענין הטבת הנרות והדלקת המנורה, ניתנה לאהרן בשביל להפיס דעתו, ונאמר לו שלך גדולה משלהם. ובכל זאת לא עשה אהרן דבר זה בשביל המעלה והכבוד אלא רק כאשר ציוה ה'.

ובזה יש לבאר כונת דברי רש"י להודיע שבחו שלא שינה, דהיינו שהיה יכול לשנות את הפעולה במחשבתו ולעשותה לשום כבוד אגולה, אבל לא שינה הדבר ולא עשה לשום פניה אחרת, רק עשאו לשם ה' וכמאמר הכתוב "לעשות רצונך אלהי חפצתי".

שלב שערי פרשת בהעלותך חיים

ויעש כן אהרן. (ח, ג)

פירוש רש"י: להגיד שבחו של אהרן שלא שינה, יש להבין מדוע דוק בהדלקת המנורה היה חשש שאהרן הכהן ישנה ממצות השם יתברך. ובפשטות הכוונה, שהואיל ומצות הדלקת הנרות הייתה בכל יום, יש לחשוש שמתוך ההרגל תהיה ההדלקה בפעם העשירית שונה מן הפעם הראשונה, שחסר בה ההתלהבות וההידוש של הפעם הראשונה, ועל זה אמרה תורה שבחו של אהרן.

ואפשר להוסיף עוד בזה, שידוע כי הטבת הנרות והדלקתן השפיעה שפע עצום בכל העולמות, וכמו שאמרו 'אל מול פני המנורה' שמקום בית המקדש של מטה מכוון כנגד בית המקדש של מעלה, וכדפירש רש"י על הפסוק 'מכון לשבתך פעלת' (שמות טו, יז), וכוונת קיום המצוה בהדלקה הוא המכוון את ההדלקה שתשפיע אורה בעולם, (וידוע מאמר חז"ל על הפסוק (שמות ו, כז) יאר ה' פניו, אין לנו אלא אור פניו, כי באור פניו נתת לנו וכו'), ואף על פי כן לא נתכווין אהרן אלא לקיים רצון השם יתברך, לא פחות ולא יותר.

נמצאנו למדים, שעיקר העבודה היא לעשות המצוה כפי שציוונו הבורא בתמימות ופשיטות, והסייעתא דשמיא תבא מאליה, כמה שכתב 'וחנותי את אשר אחון. אפילו שאינו הגון', כי באור פני מלך, חיים!

תשנ"ח

בקושיה הידועה, מה החידוש בזה שאהרן הכהן לא שינה ממה שנצטווה מפי הבורא, אפשר לפרש, שחשיבות אהרן היתה בזה, שאף שהיה יותר גדול ממשה בשנים, והיה עובד את ה' בכל הכוונות, והכיר וידע בוודאי את כל העולמות העליונים, והכוונות הנסתרות, אע"פ כן עשה הכל 'כאשר צוה ה' את משה', ולא שינה בזה כלום מעצמו, ולא עלה על דעתו כלל אולי לשנות מעט ע"פ הסודות הנסתרים.

והוא מוסר השכל גדול, שיש אנשים שמחשיבים עצמם לבעלי מדרגה, בזה שיודעים ללמוד ויודעים לפלפל ולמצוא תמיד היכן אפשר להקל על פי הסברא, ויש להם מערכות שלימות על כל דבר להקל, בחשבם שהגיעו למדרגה שמותר להם לזלזל קצת במצוות שנראה בעיניהם כלא חשובות ח"ו. אך לא זו הדרך, אלא צריך לעבוד את השי"ת ולעשות רצונו בשלימות בתמימות הראויה, כפי מה שנפסק להלכה ללא כחל ושרק.

15

הגדול מאהיו

גישה נוספת לענין זה כתב המגיד מדובנה בספרו "אהל יעקב" לדבריו אמנם אצל פשוטי עם אין כל רבותא אם הם זריזים וזהירים לקיים את מצוות הבורא כפי שנצטוו, אולם דוקא אצל ענקי הרוח וזהירות זו נחשבת לשבח שאין ערוך אליו.

משל למה הדבר דומה? לשלושה חולים שחלו במחלה זהה ועל כן קיבלו מהרופא תרופות זהות. אחד החולים שהיה בור וחסר כל מושג בעניני רפואות סמך על הרופא בעינים עצמות, נטל את התרופות כראוי, ובסופו של דבר החלים. לעומתו סבר השני שיש לו ידיעה כלשהי בעניני רפואה, ועל כן ביקר את גישתו של הרופא והחליט לקחת רק את התרופות שהבין בטיבן, ואילו על השאר "וותר" למחצה, לשליש ולרביע. גם את התרופות שלקח, עשה זאת במינן שונה מאשר גזר עליו רופאו. ואמנם לא

ארכו הימים והוא מת מחוליו. החולה השלישי אף הוא ידע בחכמת הרפואה, אלא שבתבונתו הבין שבכל זאת כדאי לסמוך על שיקולי הרופא המומחה, ולכן למרות שלא הכל היה נראה בעיניו, התמיד לשמוע בקול רופאו, ואף הוא קם מחוליו.

אמר המגיד מדובנה: אמנם שני החולים מילאו אחר הוראות הרופא: אולם האיש שהתיימר לדעת בעניני התרופות עלול היה להיכשל בהמראת פי רופאו. דוקא הבנתו, שאולי גם היה לה בסיס כלשהו, היא שעלולה היתה להיות לו לרועץ.

כך אמנם קרה בעבר לשלמה המלך. המקרא מעיד עליו שהוא החכים מכל האדם אשר על פני האדמה. גם יראתו ואהבת השם שהיתה בו השגיבו ביותר, וחד מהם ניתן למצוא במגילת "שיר השירים" שכתב, שאין בדומה לה בעוצמת אהבת הבורא המפעמת בין שורותיה. אולם דוקא חכמתו הרבה היא שגרמה לו להיכשל בדברים שאנשים מן השורה לבטח יהיו נזהרים מהם. על מה שצוותה התורה (דברים יז, יז): "לא ירבה לו נשים", אמר שלמה ברוב חכמתו, כי מאחר שהתורה מנמקת איסור זה בנימוק "ולא יסוד לבבו", לדעתו, עליו איסור זה לא חל. שלמה העריך את חוסנו וקבע "אני ארבה ולא אסור" (עין סנהדרין כא, ב). אולם צא וראה מה עלה בסופו, שנכתב עליו (מלכים א, יא, ד): "ויהי לעת זקנת שלמה נשיו היטו את לבבו". כיוצא בזה אירע לשלמה המלך גם בענין האיסור להרבות סוסים (כמבואר שם בגמרא). הרי לפנינו דוגמאות קלאסיות המלמדות כי דוקא חכמתו הגדולה של אדם, היא שעלולה להפילו בפח של התחכמות שלא במקומה, שמתוכה הוא עלול להיכשל ולמעוד.

ממעשהו של שלמה המלך הסיקו חכמינו ז"ל (סנהדרין, שם) כי לעתים עדיף לקיים את המצוות בתמימות, מבלי לחקור אחר טעמייהן. דוקא ידיעת הטעמים עלולה לגרור את האדם למחשבה מוטעית שבנסיבות מסויימות ניתן לוותר על קיום המצוה, או לשנות פרטים אחדים ממה שנאמר בהלכותיה.

בפרט זה צויין אהרן הכהן לשבח. למרות שלבטח העמיק לדעת את עומק פנימיות המצוות, לא נתפתה להסיק מתוך כך מסקנות כלשהן שלא כהלכה. למרות רוחב דעתו הקדושה, אהרן לא פעל במאומה לפי שיקול דעתו, ואך מחשבה אחת הינחתה אותו, למלא אחר רצון קונו בדייקנות. זה היה שבחו הגדול של אהרן, שלא שינה ולמרות רום הבנתו פעל בדיקן "כאשר ציוה ה' את משה".

והנה המקרא הזה לכאורה מיותר הוא, אטו לא ידעינן כי אהרן יקיים צווי השם, הענין הוא כך, כי הנה במדרש על פסוק וירא אלהים את האור כי טוב אמרו ז"ל, איני יודע איזה מהן טוב, אם מעשים של צדיקים או של רשעים, כשהוא אומר וירא אלהים את האור כי טוב, הוי אומר זה מעשיהן של צדיקים.

ביאור המדרש כך הוא, רשעים גם כן מבקשים מצות, אבל דוקא גדולות ונשגבות, כמו פיקוח נפשות וכדומה לזה, לא כן דרכן של צדיקים, אברהם אבינו ע"ה באו לפניו שלושה מלאכים, ונדמו לו כערביים כיודע, וכרה להם כירה גדולה, ורץ לפניהם הוא ואשתו ובנו יחידו או לעת זקנתו, ישמעאל החביב לו או לחנכו במצות, ופרשה שלמה נכתבה שם, כמו לפני אלפים ורכבות אנשים.

הרי כי כך דרכן של צדיקים, המצוה הקלה לכאורה, מרבין העסק בה כבחמורה, כאז"ל והוי זהיר במצוה קלה כבחמורה (אבות פ"ב), למה? למשכיל מוכן כי אין קלות לפניו ית', והווי למבין האור הגדול הגנוז במעשיו ית', ולכן מעשיהם של רשעים דוקא גדולות, כי אין להם עינים לראות האור הגנוז, אבל צדיקים יש להם עינים לראות.

זהו שנאמר ויעש כן אהרן כאשר צוה ה' את משה, פירוש דבר קל כזה להטות הפתילה לפניו היה אצלו עסק גדול, כמו העבודה

הגדולה ליכנס לפני ולפנים להקטיר הקטורת והכין לבבו בזה בכונה גדולה לעשות כאשר צוה ה' את משה, כי ראה האור הגנוז בדבר הקטן כזה, ולכן כדאי לכתוב פסוק שלם על זה בתורה, להודיע כי אין קטנות לפניו ית', והכיר הנראה לנו יותר קטן הוא באמת יותר גדול. (חכמה ומוסר ח"א מא' רל"ז).

קסב ר' פרידמן ז"ל ה

מדוע נבחן דוד בחסד עם הצאן ולא עם בני אדם

אך עדיין צריך להבין למה הבחינה היתה בחסד עם צאן ולא בחסד עם בני אדם? התשובה היא, כי עשיית חסד עם צאן היא חסד נקי וטהור בלי כוונות אחרות, כאשר הכוונה היחידה היא חסד לשם חסד [משא"כ חסד עם בני אדם], כי הצאן לא יכירו לו טובה ולא יתנו לו תודה על מה שעשה למענם, גם שם טוב ופרסומת לא יעשה לו מחסד שכזה שאף אדם לא יודע ממנו, ומקבלי הטובה אינם מבינים בכלל שנעשה עמם חסד. הכלל הוא שבעל החסד השלם שהרצון להיטיב עם הבריות ממלא את לבו והוא משתוקק להתחסד, עושה חסד עם כל יצור ולא דוקא עם בני אדם, ובאמת המידה הרמה של חסד מושלם כזה נבחן דוד - כמה חסד השקיע בהנהגת הצאן. סיבה נוספת לכך שהשיית בחן את דוד בעשיית חסד עם הצאן, כי הקב"ה מנסה את האדם ובוחר את מדריגתו דוקא בדברים קטנים, ובהתנהגותו בחיי השיגרה שבכל יום. כי לפעמים כאשר אדם עומד בפני נסיון גדול וקשה והוא מודע לכך שזו עת נסיון, יתכן שאף מי שאינו בעל מדריגה גבוהה יתאמץ לעמוד בנסיון ואף יצליח בכך, וא"כ ההצלחה הזו אינה משקפת את מצבו האמיתי והתמידי של המנוסה. אבל הנסיונות הפעוטים שבחיי היומיום שאדם אינו רואה בהם נסיון כלל, ואינו מתאמץ במיוחד לעמוד בהם, בזה נמדד ונבחן מצבו האמיתי ומדריגתו הרוחנית. לכן בחן השי"ת את דוד במידת החסד לפי התנהגותו היומיומית בעבודתו עם הצאן, וכאשר שם נתגלתה מעלת החסד הגדולה שבו, היתה זו הוכחה לרום מדריגתו בחסד.

כל מצוה ומצוה נטיעה נחמדה היא, חלק מהפרדס הגדול אשר נטע ה' בעדן מקדם, אשר שם שם את האדם אשר יצר, ובעל הגן הוא היודע כל נטע ונטע בכל הקיפו וכוונותיו, הוא ית"ש שיער כל מצוה ומצוה בדקדוק גדול להתאימן להאדם, וזה המוסיף ולקוח הדברים לפי שכלו, איך ישכיל והוא רק נברא, אי אפשר לו לדעת הקיפן של המצוות וכוונותיהן, אין ביכולת שום נברא לדעת מעשה ה' לכל פרטיהם, התורה ומצוותיה שכל הקב"ה הם ומי יבוא למחשבותיו.

מה נואלו החכמים הכורים מלבם ומשכלם שיטות בהנהגת האדם וחיי, ואם כי רב חכמה וישרות בהם, וגם אם צודקים הם בחלקים ואופנים, אבל האמת הוא אמת רק אם הוא מתאים מראשית עד הסוף, האמת

הוא אמת דוקא אם הוא שלם בכל כולו, אבל אמת של חלקים וקטעים הנה הוא שקר כולו, אי אפשר הוא לבשר דם להקיף כל פרשה חיי האדם כדי להמציא להם כל אופני הנהגה חיייהם, הקב"ה יצר האדם הוא יודע איך להקיף ולסדר כל אופן חיי של האדם, הקב"ה כיוון במצות התורה כל השלמות לחיי האדם, וחכמים מה להם לזה?

השאלה זועקת, האם יש הווה אמינא שאהרון הכהן ישנה במשהו מציווי השי"ת? בפרט בדבר שאין שום קושי בקיומו כלשונו וככתבו?

במכתב שכותב הסבא מקלם ז"ל לאחד מוועדי המוסר של תלמידי ה' הוא מבאר, שהן הן הדברים, האדם אינו נבחן דוקא במעשים גדולים ועצומים, אדרבה, לפעמים קל לאדם לעשות במצעים גדולים, לעסוק בהצלח נפשות וכד', המבחן האמיתי הוא בדברים הקטנים, האם האדם עושה אותם כפי שצריך.

זה אמרם ז"ל (אבות פ"ב) "הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה", כי הצדיקים האמיתיים עושים עסק ממצוה קלה שבקלות כאילו היתה חמורה שבחמורות. הבה נתבונן באברהם אבינו ומצות הכנסת אורחים שעשה, שכה הפליגו חז"ל בגדלותה, איזה מעשה היה זה? באו שלשה ערבים, והוא ואשתו ובנו, מתרוצצים בימי חולי ומכאוב, לשחוט, לבשל, לאפות ברמה גבוהה, כאילו נכנסו למעונו גדולי הדור.

זהו שבחו של אהרן שהיו לו עינים לראות, שפעולה קטנה כזו של הטיית

הפתילות, היתה אצלו עסק כאילו נכנס לפני ולפנים. למה? כי מבטו היה - "כאשר ציוה ד' את משה", ולכן "לא שינה" - היינו, כאילו עושה עכשיו את העבודה הגדולה ביותר.

מסיים הסבא ז"ל - בזה תבינו מה שאני אומר לכם תמיד, שעשרה מתפללים, אפילו בחורים צעירים, אם רק יכינו ויתקנו עצמם לתפילתם, שווים הם לכמה מאות מנינים בוולנא, העיר הגדולה לאלקים. שכן הכנה והבנה פשוטה מה עומדים לעשות מרוממת את המעשה לאין ערוך.

בכל עת ובכל מצב

זאת ועוד. הכל תמימי דעים כי בחיי אדם לא כל העתים שוים. מנסיונו האישי אנו יודעים, למשל, כי החשק שיש לנו ללמוד תורה לא תמיד הוא שווה; פעמים שחשים אנו בהשתוקקות לתורה, אך לא תמיד כך המצב.

גם בשאר התחומים, התייחסותו של אדם למעשים ולמאורעות מתחלפת. פעמים שאדם "חם" לנושא מסויים, וראה זה פלא כעבור זמן התלהבותו מצטננת, והוא נעשה אדיש לחלוטין כלפי אותו נושא גופא. יש שינוי היחס נובע מנסיבות שהשתנו, אולם קורה גם שלמרות שקשה להצביע על גורם חיצוני כלשהו, מכל מקום הגישה והיחס משתנים.

שיעור קומתו של אדם נמדד בהתאם לקביעותו בתחום הקדושה. אדם גדול הוא המשול לאילן ששורשיו מרובים ואפילו כל הרוחות שבעולם אינן מזיזות אותו ממקומו. אולם ישנו מי שלמרות שלעתים הוא נראה במיטבו, כולו חם וער לדברים שבקדושה, מכל מקום, כל רוח, מצויה ושאונה מצויה, עוקרתו והופכתו על פניו. גם בין חובשי בית המדרש ישנם כאלו שהינם כמסמרות נטועים בתלמודם, במשנתם יהגו יומם ולילה ובאהבת התורה ישגו תמיד. אולם תופעה נפוצה למדי היא שינם מעלות וגם מורדות בחיי תלמידי חכמים, בעיקר בקרב צורבים צעירים. ישנם גם טיפוסים קיצוניים ביותר שאחיותם בתורה רופפת ואפילו שינויי מזג האוויר עלולים לגרום לניתוקם מתלמודם. מוכרים למדי האנשים שלעתים תכופות פוסקים ממשנתם בתואנות של "מה נאה אילן זה ומה נאה גיר זה". כך הם פני הדברים גם בשאר התחומים.

גדלותו של אהרן הכהן בלטה בעובדה שאף פעם לא שינה כי הוא זה מעבודתו בקודש. בכל עת, בכל מצב וללא התחשבות בגורם חיצוני כלשהו, תמיד קבוע היה על משמרתו לעשות "כאשר ציוה ה' את משה".

והנה כתב הגר"א כי כעבור כל רגע ורגע שאדם חוסם פיו ותאוותיו, זוכה לאור הגנוז שאין שום מלאך ושום בריה יכולים לשער, והנה חסימת פיו לרגע אחד הרי זה מצוה קלה ועבור זה זוכה לאור הגנוז, על אחת כמה וכמה כעשיית מצוה בפועל ממש ודאי ששכרו עדיף לאין שיעור, כי אין אנו מבינים ואין לנו שייכות כלל למתן שכר בעוה"ב, ולכן הצדיקים היודעים שכר המצוות נוהרין ומקפידים על מצוה קלה כבחמורה, ואילו הרשעים מבדילין בין מצות קלות לחמורות.

וכזה הסבא ז"ל מבאר הא דאיתא בהאי פרשה, ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה כאשר צוה ה' את משה, ופירש"י להגיד שבחו של אהרן שלא שינה, ולכאורה מה הגדלות שמשבחת תורה את אהרן שלא שינה מדבר ה', והרי כל מעשיו של אהרן היו קיום דבר ה', אלא ביאור הענין, שהרי זה מצוה קלה שמול פני המנורה יעמדו הנרות ולא כנגון, ואהרן הכהן משתבח בכך שאף בדבר קל כעין זה, הקפיד לעשות כדבר ה' ללא שינוי, שכיון שכך צוה ה' עשה זאת כמאמרה ללא שינוי, וזו השבח הגדול לאדם שמקפיד על מצוה קלה ואין הבדל בין המצוות, אלא כל פעולותיו נעשות מפני שזה דבר ה'.

טיב פרשת בהעלותך התורה קלה

רבינו יצחק

המפרשים שואלים, מה השבח על אהרן שלא שינה, זה דבר מובן על אהרן, ואיזה שבח הוא בזה שלא שינה. וביאורים רבים בדרך אגדה וחסידות נאמרו להערה זו.

ויש שתירצו, שהשבח של אהרן שלא שינה הוא, שאהרן הדליק את המנורה באותה התעוררות, ובאותה התלהבות שקיים כל מצוות

השי"ת, ולא התלהב יותר מכל שאר המצוות. שכן היות וכל התורה ניתנה מיד רועה אחד, לכן צריכים לקיים את 'כל' המצוות, באותה התעוררות.

וזה שבחו הגדול של אהרן, הגם שהשי"ת בחר דווקא בו, שרק הוא יכנס וידליק המנורה, ובנוהג שבעולם שאנשים הפשוטים מתעוררים במצוות מיוחדות, אבל לא בכל המצוות. אבל לאנשים גדולים אין חילוק, והם עושים כל המצוות קלה כבחמורה, מדי יום ביומו, באותה התעוררות, ובאותה כוונה לשם הבורא שציוה זאת.

226 טללי בהעלותך אורות קז

צא ולמד, מעשה הנראה כלפי חוץ קטן ופועט יכול להיות לאמיתו של דבר גדול ורב-חשיבות, וכל זאת משום האור הגדול הגנוז בו. וזהו שדיברה תורה בשבחו של אהרן "ויעש כן אהרן" - אהרן אכן זכה לראות את האור הגדול הגנוז באותו מעשה קטן ופועט כביכול של הטבת הנרות - דבר שלא כל אדם זוכה לו.

(הגרש"ז מקעלם, חכמה ומוסר)

One interpretation of this Medrash is that most people have ups and downs in their avodas Hashem, but Aharon did not change. Every time he went up to light the candles, it was with the same degree of joy and enthusiasm for performing Hashem's will that he had the first time he performed this mitzvah. The baalei mussar say that Aharon was praised because he treated this mitzvah, which does not involve a lot of effort, with the same level of enthusiasm and joy as other mitzvos that involve much more effort, as it says, "Be heedful of a light precept as much as of a grave one." (Avos 2:1).

An example of a "light mitzvah," which does not involve much effort, and which people tend to disparage, is the obligation to recite one hundred brachos every day. According to some poskim, this is an obligation mid'Oreisa. On Shabbos, there are thirteen brachos missing (see Mishnah Berurah, siman 46, s.k. 14), and yet many people are not careful about completing the mandatory one hundred brachos by eating fruit or other sweet things (see Menachos 43a). The Rambam (Tefillah 7:17, as interpreted by the Brisker Rav) says that one has to count each brachah on Shabbos to keep a check on whether one hundred blessings have been made.

The Mekubalim, too, explain that it is a wonderful segulah to undertake to recite one hundred brachos every day, including Shabbos, as we find with Dovid HaMelech in whose time one hundred people were dying every day, and the plague stopped when he instituted that one hundred brachos should be recited each day. Similarly, someone who becomes accustomed to fulfilling this obligation will surely experience wonders.

The reason for this is that the purpose of this practice is to enable us to say one hundred times in the course of every day: "Blessed are You Hashem our God..." so that we will constantly remember that Hashem watches over us, and all our actions are dependent on Him, and someone who is closely connected to Hashem and cleaves to Him, attributing everything only to Him, merits salvation beyond nature. It goes without saying that the greater the concentration with which each brachah is recited, the greater is the effect of the segulah to be saved from misfortune.

מלמד שלא שינה

לשמור על גחלת ההתלהבות הראשונית

עפ"י שפ"א תרל"ה ד"ה 'ויעש כן'

על הפסוק (במדבר ת. א) "ויעש כן אהרן", הביא רש"י מדברי הספרי "להגיד שבחו של אהרן שלא שינה". וכבר האריכו רבים מן המפרשים בהסבר הדברים ובביאור השבח הגדול שלא שינה. וכי יעלה על הדעת שאהרן כהנא קדישא ישנה דבר ה' חלילה.

במאמר שלפנינו מסביר ה'שפת אמת' את הדברים כדלהלן: בדרך העולם, שכאשר מתחילים עבודה חדשה וניגשים למשימה חדשה, פותחים בעניין במלוא המרץ וההתלהבות. אולם, מטבע הדברים, כשהעבודה היא עבודה יום יומית והדברים חדגוניים, במשך הזמן מאבדים את ההתלהבות הראשונית וצריכים לחפש כל מיני חידושים וסיבות לעורר את החשק כבראשונה, על מנת שלא ייפך הדבר למצות אנשים מלומדה.

והנה, אליבא דאמת ההתלהבות הראשונה היא המובחרת ביותר, וכל החידושים והדרכים לעורר התלהבות מחדשת לא יושוו להתלהבות הראשונה המקורית. על אף שיציל האדם לעורר בעצמו אש חדשה, לא הרי האש הראשונה כהרי ממיסכות דרכה.

זהו שמיצנו באהרן הכהן, שלא שינה. לא תמה אצלו ההתלהבות הראשונה ולא כוונתה. אהרן הכהן זכה, מתוך אותה התלהבות, להשיג עוד ועוד השגות חדשות מבלי שיוצרך לעורר בעצמו התלהבות משנית. זה היה שבחו הגדול וזה היה החידוש שבעבודת אהרן הכהן.

בסיום דבריו ממליץ על זה ה'שפת אמת' את מאמר חז"ל (ברכות מ. א), שדרשו את הפסוק (שמות טו, טו) "והיה אם שמוע תשמעו" - "אם שמוע בישן תשמעו בחדש", לאמור: אם שמיעתכם תהיה כל הזמן כאותה שמיעה ישנה, היא השמיעה והקבלה הראשונית, תזכו לחדש ולהתחדש בהשגות חדשות תדיר.

27

אור חדש ר' צבי ה' סז

הנה דבר זה מתמיה לכאורה, וכי איזה חידוש הוא ומה הוא בעצם השבח לאהרן שלא שינה? וכי יעשה אהרן דבר שהוא נגד רצון ה' וישנה ממה שציווהו?

הנה ציווי ה' הוא התגלות השכינה והארת-פנים, ובשעה שיוצא דבר ה' מתמלא כל העולם אור עליון והכל מתבשם מן העונג השמימי. הדיבור מלווה בהשגת אורות וטעמים מתוקים, ומסירות-נפש היא לדייק עד כדי כך, שלא רק שלא ישכח את ההלכות והדברים שנאמרו, אלא שגם לא ישכח את טעם ההשראה וההשגות העליונות של השעה ההיא, שלא שינה. ואהרן קדוש ה', לא שינה, הוא לא שכח את המעמד של השעה העליונה ההיא שבה נמסר לו הציווי, הוא המשיך את האור ההוא, אחז בו ולא הירפה ממנו. אהרן כמשה, היו מכוונים לעשות כפי הרגע הראשון והמקורי שבו נמסרו להם ציוויי ה'.

ולזה אומרים להם לישראל לזכור את "יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך" (דברים ד, ז) לא רק לזכור את הדינים וההלכות, אלא "את יום", היום הנעלה והנשגב, את הדביקות וההשראה העליונה שהיתה בהר סיני (מ"ר הגה"צ הק"י דוד בלייכר זצ"ל ראש הישיבה נוהרדוק, במזריץ) וכן גם תזכור את "יום צאתך ממצרים", את ההתרגשות והרוח הנשגבה בעת המאושרה הזו של היציאה ממצרים הבטחון והאמונה ששררו אז, וכדי לעמוד בזכרון הזה, כדי לאמת את כל כלי הרגש והמחשבה, דרושה מסירת-נפש מיוחדת במינה.

The Sfas Emes explained that usually when a person starts something new, he feels very enthusiastic about what he is doing. He is excited about the good he is doing and feels very motivated. But after some time passes the enthusiasm and excitement get lost. This was the praise of Aharon. Every time he lit the lamp in the Tabernacle he did so with the same enthusiasm as on the first day. There are many projects that people start with much enthusiasm. There is a special excitement in starting something new. But after doing the same thing over and over, people get bored and often give up in the middle. In order to accomplish anything, one needs to master the ability of sustaining enthusiasm. The more enthusiastic one is the more motivated one will be to continue. Always focus on the value of what you are doing and view it as if this were the first time.

28

לשעה ולדורות

המתבונן בטיבם של מעשים ימצא, שאכן ענין נשגב הוא אם אדם ניגש אל המצוות כל פעם ברעננות מחדשת ושלא מתוך שיגרה.

הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל היה מספר על גדלות רבה של לודו, הגאון רבי אליהו חיים מייזל זצ"ל, שהתבטא על עצמו שניגש הוא לפסוק "שאלות" באותו רגש של יראת שמים בדיוק כמו בעת שהחל לכהן כרב, יובל שנים קודם לכן. וכשסיפר זאת הגאון ר' איסר זלמן, היו עיניו זולגות דמעות...

מי כמונו יודע איך היו המצוות והתפילות שלנו עשויות להיראות אלמלא השיגרה האוכלת בהן בכל פה. לפיכך אומרת התורה (דברים ו, ז): "והיו הדברים האלה, אשר אנכי מצוך היום, על לבבך", ועל כך ביארו חז"ל ב"ספרי" (כפי שציטט רש"י את דבריהם):

לא יהיו בעיניך כדיוטגמא ישנה, שאין אדם סופגה, אלא כחדשה שהכל רצין לקראתה.

רבינו יונה בספרו "שערי תשובה" (שער ג, טו) מתבטא בחריפות:

ונאמר על האנשים שאינם עורכים מחשבות להתבונן תמיד ביראת השם (ישעיהו כט, ז): "ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה".

אכן גדולי ישראל התעלו אל מעבר לשיגרה והלכו בדרכו של אהרן שכל יום המצוות היו בעיניו כחדש, והם גם הקרינו על סביבותיהם

מתחושה זו. אמרו חסידים כי מי שנודמן פעם למחיצתו של הרב משינויא זצ"ל ביום רביעי רגיל בשבוע ושמע אותו אומר ב"שיר של יום" את הפסוק "א-ל נקמות ה', א-ל נקמות הופיע", כבר לא היה זקוק לנסוע לרבי לראש השנה...

זו היתה המעלה היתירה שבעבודתו של אהרן, יתר על זו של שאר הנשיאים. הם הביאו פעם אחת קרבנות לחנוכת המזבח, ואילו אצלו, המזבח והמשכן נתחנכו כל יום כמחדש.

המדרש מבאר שעל הדלקת הנרות אהרן נתבשר מפי הקב"ה כי חלקו נכבד משל שאר הנשיאים, כאשר "שלך לעולם קיימת". הרמב"ן ושאר המפרשים התקשו בביאור מדרש זה, שהרי כדרך שפסקו שאר הקרבנות גם הנרות בטלו עם חורבן המקדש, ומהו שנאמר "שלך לעולם קיימת"?

אכן הסגולות שציינו את אהרן בשעה שהדליק את הנרות נשארו קיימות וכוחו נותר בליבות ישראל, וכל אחד מישראל חייב להתאמץ לאחוז בסגולות נפלאות אלו.

R. Hirslevsky

THE INFLUENCE OF EXTERNAL ELEMENTS

Is there an easier way to reach a level of hischadshus, bringing excitement into the mitzvos we perform?

Immediately before the Torah introduces the topic of the inauguration of the Mishkan, it sets forth the wording of birkas kohanim, the priestly blessing. This, like the lighting of the Menorah, is a mitzvah that must be done in the Temple every day. Why, then, does the Torah connect it with the inauguration? Like the lighting of the Menorah, excitement in performing the mitzvah is also an element in the birkas kohanim.

The mitzvah is that the kohanim should bless the Jewish people every day. In Eretz Yisrael today, the custom is for the kohanim to say birkas kohanim twice each day. The Shulchan Aruch, however, cites a different custom, which is followed outside Eretz Yisrael. The Shulchan Aruch acknowledges that the kohanim should bless the Jews every day, but "that is not our custom. We do it only on the holidays." If the mitzvah applies every single day, how can anyone choose to perform it only occasionally?

Since joy in blessing the people is such a crucial element in birkas kohanim, this mitzvah is approached in a unique way. If a kohen is in a state of mourning, according to one opinion, after the first seven days of mourning have passed, it is a mitzvah for him to say birkas kohanim. The Rema, however, states that a kohen does not recite birkas kohanim throughout the twelve months of mourning.

Similarly, according to one opinion, a kohen who is not married may recite the birkas kohanim just like any other kohen, but there is another opinion that an unmarried kohen does not say it, since anyone who is not married cannot be completely happy.

Ashkenazim say birkas kohanim only on the holidays, because at

those times everyone is happy, and the kohen must be in a good mood in order to fulfill the mitzvah to bless the people. Even Shabbos, they say, comes so frequently that we do not always succeed in ridding ourselves of our weekday worries, so our mood is not considered joyful enough to bless the people. There is an excitement that accompanies the holidays, however, and the kohen can use that excitement to aid him in the performance of the mitzvah. And even during the holidays, ideally the kohanim should bless the people twice — at shacharis and at mussaf, but the Ashkenazic custom is to recite birkas kohanim only once, at mussaf. The reason, says the Rema, is that mussaf is at the end of the services, and since people know that in a few minutes it will be over and they will go home to enjoy their festive meal, it puts them in a good mood.

This excitement that we see the kohanim must feel when reciting birkas kohanim was also the element of hischadshus that is the essence of inauguration. And this is the excitement the kohanim felt when lighting the menorah that gave this mitzvah, too, the element of inauguration. And it is this concept that we learn must be applied to every mitzvah — we must feel such excitement, such newness, every time we perform a mitzvah. Unfortunately, however, says the Rema, we have lost that excitement in performing the mitzvos. Therefore nowadays, we should do whatever we can to make ourselves excited about doing a mitzvah, even if it is through artificial means.

Thus, a few minutes before davening is over, if one is relieved and thinking about the food that is waiting, one should direct this happiness to the performance of mitzvos. Even if the feeling is completely artificial, one should take advantage of it, because there is an element of hischadshus in it. When we perform a mitzvah, we should create our own sense of excitement, however artificial.

Aharon was on such a high spiritual level that he was able to bring himself to tremendous excitement over the mitzvah through his thoughts alone. But if someone is at the level of becoming most excited over a good meal, as the Rema describes, this is an acceptable means of achieving that feeling of excitement and renewal that is so important to

the mitzvos we perform. Therefore, in order to bring ourselves to joy in performing a mitzvah, we may tell ourselves, I'll treat myself to a good meal afterwards.

This is the incredible lesson the Shulchan Aruch teaches us in relating the customs of birkas kohanim: even the anticipation of a meal is a valid form of achieving hischadshus. The greatest danger to our avodas Hashem is the absence of that feeling, which results in feelings of boredom and performing mitzvos by rote, in the feeling that there is nothing new in this prayer or mitzvah that we did not find there yesterday.

For the mitzvah of birkas kohanim, excitement is so essential that if one is not excited about it, it is sometimes better not to recite it at all. Similarly, when Aharon was worried that he did not have a part in the inauguration of the Mishkan, his was not a feeling of jealousy, but rather of concern over the excitement and feelings of newness in the Mishkan service. He feared that the excitement the people were experiencing with the inauguration of the Mishkan would pass and that the day would come when the Jews would lose that feeling of newness. With the onset of boredom, they would no longer want to perform the mitzvos.

In response to this concern, God told him, "By performing this mitzvah that I give you, you will inject into the nation that characteristic of hischadshus. Even if the people's level of excitement will diminish, because of you it will always regain its strength. This quality will be seen clearly in the holiday of Chanukah. Jews at that time will give up hope in fighting for their ancient laws. It will be Greek culture, not Torah, that they find exciting. Your descendants will bring back the excitement of the Beis HaMikdash."

Great individuals in our history performed deeds so powerful that they had an impact on the future, actually shaping certain characteristics of Jews of future generations. Thus, Avraham gave us generosity as a national trait, and Moshe gave us the characteristic of seeking truth. Aharon gave us that characteristic of finding excitement in the same mitzvos we've been doing for generations. Whenever a society suddenly wakes up to find fresh excitement in our ancient laws, it is because of that legacy that Aharon gave us thousands of years ago.

שנו מערכת העבודה המוסרית 32

ועד שני

רבינו חיים ויטאל מצרף אל השמחה בחלקו את השמחה במצוות, ושתיה שמחות אלו ביחד מגבירות את האדם על כבידות גופו. ברידת אינו מתקשה להיות שמח בחלקו; הוא זקוק רק למבט אמיתי על עצמו כדי להגיע אליה. יותר קשה הוא להגיע לשמחה במצוות; עליה כותב הרמב"ם בסוף ה' לולב: "השמחה שישמח האדם בעשיית המצוות ובאהבת הא' שציוה בהו עבודה גדולה היא". וכך כתב הכוה"ק: "וכמו שהתחננים צריכים מחשבה וכוונה כן השמחה במצוות ותורתו צריכים מחשבה וכוונה. שתשמח במצוה עצמה מאהבתך המצוה בה, ושתכיר מה שהטיב לך בה, וכאלו אתה בא לאכסניתו קרוא אל שלחן" (ב. נ.) אהבה זו — דעת היא (שלהי ה' תשובה). בודאי, כשעושים המצוה בדרך "מלומדה" — אין דעת ואין אהבה ואין שמחה. הנה הארז"ל גילה לתלמידו כי הוא זכה לכל ההשגות הנוראות שלו על ידי שהיה שמח מאד בכל מצוה שקיים. אבל אנחנו — כיצד נגיע לשמחה במצוה? לכל אחד מאתנו יש טעם באינו מצוה, אם בלימוד גמרא, אם בתפילה.

that the Gaon made three suggestions to cultivate this quality of *menuchas hanefesh*:

~ First, a student should imagine that the page or *daf* of the Torah he is presently studying is the only page or *daf* in existence; there is none that precedes or follows it.

Second, he should think that he is the only individual in the world who has been given the Divine responsibility to master this piece of Torah.

Third and last, he should believe that this is the only opportunity he will ever have to grasp it. Either he will master it now, or the opportunity will be lost forever.

* This is how the Gaon describes achieving the focus that is the essence of *menuchas hanefesh*. There are no distractions of the past, no worries about the future. There is only this very moment, which carries echoes of eternity. The acquisition of *menuchas hanefesh* is acquiring the art of "living in the moment." As an *adam gadol* once told me, this is the essence of the prayer that we say in Maariv in the *tefillah* of Hashkiveinu: "V'baseir satan milefaneinu umeiachareinu — May Hashem remove the *satan* from in front of us and from behind us." We are praying for *menuchas hanefesh* and the ability to remain focused in the moment, undistracted by fears that confuse and agitate us.

~ This concept of "living in the moment" defines a state of being wherein all is focused on being in the present as the key to achieving the goal at hand. We can be distracted neither by the past nor the future as we apply ourselves to the task of fulfilling our lives. There can only be the here and now. Worries and anxieties about the past and future play no role in the development of our ability to be focused and in the moment. They are actually impediments and distractions. Perhaps this is what Chazal mean when we are told, "Dai tzarah beshaato — Worry about the problem later, if and when it arises, not now."

35

achieve maximum results. And it is certainly true regarding the concept of *menuchas hanefesh*. For *nefesh* is a life force that Hashem places within every living being. For us, as Jews, its purpose is to enable us to fulfill our life tasks as *ovdei Hashem* in this world. It has many dimensions, powers and drives, all of which were intended to work together to achieve life's most precious goals in the service of Hashem. And when all of these forces place themselves under the direction of a unifying force — our Torah-inspired vision and aspirations — then all aspects of our cognitive, emotional and biological selves work together to achieve the ultimate purpose for which Hashem gave us life.

~ The harmonization of these powers, guided by a clear and lofty focus, is what Chazal call *menuchas hanefesh*. It is the synergistic blending of emotional, physical and spiritual forces within us that gives us a sense of profound security and well-being, all of which contribute toward achieving the goal at hand.

אם בשבת, אם בחסד. לכה"פ באותה מצוה נשתדל לעורר שמחה אמיתית: לא ניכנס בפתע פתאום למצוה זו (כעצת המס"י), ונתבונן כי על מצוה זו ציוה הקב"ה בעצמו ואתו אנו מתקשרים על ידה. החוון איש נ"ע כתב, שמי שמטיל ציצית בארבע-כנפות כדי ירגיש בזה שמחה מופרזה שוכח להתקשר עם בוראו (אגרות ח"א סי' י'). עבודה זו לעורר שמחה במצוה בודאי עבודה ממושכת היא. כבר אמרנו כי שמחה של מצוה היא התקשרות האדם עם בוראו ע"י המצוה, כלומר: תוך כדי עשיית המצוה הוא יכול להרגיש את קירבתו ית' אליו. לא בקלות מגיעים להרגשה יקרה זו, ולא תמיד זוכים אליה, אך גם ההתלמדות וההשתדלות לעורר השמחה במצוה תועלת רבה היא.

לא נטעה אם נאמר כי ביותר קרובים ללכנו עסק התורה והתפילה, ובהם יותר קל הוא לפי ערך לעורר שמחה. על התפילה אמרו חז"ל: "כתוב אחד אומר עבדו את ה' בשמחה, וכתוב אחד אומר עבדו את ה' ביראה. אמר ר' איבו בשעה שאתה עומד ומתפלל יהא לבך שמח כי לאלקים עליון אתה עובד" (מדרש תהלים ק'). זאת היא ההתבוננות שעליה מדברים רבינו יונה בספר היראה והמס"י בפרק יז שצריכים להקדים לתפילה, ועוד נדבר על זה בשער השלישי בע"ה. כאן עיקר כוונתנו היא להתרומם מעל לכבידות הגוף המפריעה לנו בכל עבודתנו, ואי אפשר להתרומם בלי שמחה. ההתלמדות בשמחה של מצוה יותר קשה מאשר השמחה בחלקנו, אך בעבודה עקבית וממושכת נצליח בה בע"ה.

36

150

NER UZIEL

do with the inauguration? It can be an inauguration only on the first day. After that, it is no longer one of the "firsts" of the inauguration. For Aharon and the *kohanim*, however, lighting the Menorah was so exciting that this mitzvah was reinaugurated every day they performed it. Lighting the Menorah always had the nature of an inauguration because of the excitement with which it was performed. This is the message Rashi is conveying.

* The commentators point out that the word *chanukah* means both "inauguration" and "education." The Sefas Emes thus reveals a very important principle in education. If you want your child to follow in your path, make that path exciting; make it seem fresh every day, because if it becomes boring to him, he will lose interest. We must infuse our children's education with the ingredient of inauguration. The essence of education is arousing a child's excitement over mitzvos, making him feel always as if he is doing them for the first time, feeling the newness in everything.

~ In this vein, the Sefas Emes interprets the verse "Educate each child [*na'ar*] according to his own nature; then, even when he grows old, he will not abandon that path" (Mishlei 22:6). The simple explanation of this verse is that educating a child well guarantees that he will remain a good person. The Sefas Emes, however, finds advice that is far more specific in this verse. Educate the *na'ar*, the young man — make sure that the education you give him is an education of *na'ar*, so that he will always retain the feeling of freshness and delight in doing good. Then, even when he grows old, his young spirit will never abandon him, for he has been trained in the attitude of *hischadshus* — that power of being able to become excited about something that is "old," something he has performed countless times.

~ How does one achieve this quality of renewal? Through working on oneself and contemplating the fact that God has given us this mitzvah. In order to fulfill the mitzvah of tefillin, for example, with this feeling of excitement and renewal, a person should tell himself how lucky he is to be a Jew. As a Jew, he has a mission that is vitally important, and this mission can be expressed only through the mitzvah.